

Grassalkovich Antal 1694. március 6-án született és 1771. december 1-én hunyt el. Idén ünnepeljük születésének 330. évfordulóját. Grassalkovich Antalnak meghatározó szerepe volt Hatvan város életében. Itt „alapított, épített, fejlesztett”, áll a születésének 300. évfordulójára, Hatvan Város Önkormányzata által készített emléktáblán.

Mi is megemlékezünk róla az életéhez kapcsolódó feladatsor összeállításával. A megoldásokat az **általános iskolák felső tagozatosaitól** várjuk, melyek megoldásához internet használata szükséges. A feladatsort és megoldólapot a könyvtár honlapján helyeztük el elektronikus formában (www.konyvtarhatvan.hu), de kérhető személyesen a könyvtárból is, nyomtatva. A feladatlapok leadási határideje: 2024. április 8. Eredményhirdetés: 2024. április 11.

1. Grassalkovich Antal a Nyitra vármegyében fekvő Ürményben (mai nevén Mojmirovce) született 1694. március 6-án.

a/ A település akkor még Magyarország területén helyezkedett el.

Melyik ország területén található most? _____

b/ Grassalkovich Antal köznemesi családból származott. Édesapja gyaraki nemes Grassalkovich János, édesanyja egresdi nemes Egresdy Zsuzsanna volt; négy testvére közül Antal volt a második, egyben a család egyetlen fiúgyermeke.

Szülőháza ma is áll, melynek oldalán emléktáblát helyeztek el, a következő felirattal:

TU SA NARODIL 6. 3. 1694.
GRÓF ANTON GRASALKOVIC
REFORMÁTOR A MECENAS
UMENIA V 18 STOROČI.

VENUJE OBEC
1994

1994

Mi a tábla felirata magyarul? (A nyelv felismerésében segít az 1. a/ kérdésre adott válasz)!

2. 1705–1711 között a nyitrai piaristáknál végezte tanulmányait egy év kivételével, amikor is a jezsuiták oktatták. 1715-ben ügyvédi vizsgát tett. Jogi tanulmányai végeztével fényes hivatalnoki karriert futott be. 1716. november 29-én a Magyar Királyi Udvari Kamara kinevezte budai kerületéhez **ügyvédnek** Budára. 1720-ban **királyi jogügyi igazgató**, 1724-től **udvari tanácsos**, 1727-től az Újszerzeményi Bizottság (*Neoacquistica Commissio*) elnöke. 1731-től 1748-ig **személynök**, 1748-tól **kamaraelnök** volt. 1736-ban bárói, majd 1743-ban grófi rangot kapott. 1751-től **koronaőr**. Később valóságos belső **titkos tanácsos** és **főlovászmester** lett.

A felsorolt titulusok mit takarnak? Párosítsd az elnevezést a jelentésével!

1. _____ ügyvéd	a. a király személyének képviselője, ha a király nincs jelen
	b. közvetlenül a fejedelem elnöklése alatt a legfontosabb országos ügyekben
2. _____ jogügyi igazgató	határozott
3. _____ udvari tanácsos	c. a király méneseit fenntartó lovászok felügyelője
	d. elősegíti megbízója jogainak érvényesítését és kötelezettségeinek
4. _____ királyi személynök	teljesítését
5. _____ kamaraelnök	e. a kormányzati ügyek fölött tanácskozó testület tagja
6. _____ koronaőr	f. a magyar Szent Korona őrzésére választott személyek
7. _____ titkos tanácsos	g. az országos vagy fejedelmi kamara, azaz kincstár elnöke
8. _____ főlovászmester	h. a királyt jogi ügyekben képviselő személy

3. Grassalkovich Antal karrierjét döntően a pozsonyi országgyűlésen (1741) történetek indították el, neki is köszönhető, hogy a magyar rendek *Vitam et sanguinem* – azaz „életünket és vérünket” kiáltottak Mária Teréziáért. Ettől kezdve élete végéig az osztrák császárnő és magyar királynő pénzügyekért is felelős bizalmasa volt, voltaképp a királyi pénzügyek irányítójaként, a magyar királyi kamara elnökeként és koronaőrként.

A hálás uralkodó Grassalkovichot sorban gróffá, kamaraelnökké, koronaőrre, valóságos belső titkos tanácsossá, főlovászmesterré, a Szent István rend nagymesterévé nevezte ki, sőt 1751-ben személyesen kereste fel annak gödöllői kastélyában.

A Habsburgok talán leghíresebb uralkodójának, a negyven évig regnáló Mária Terézia emlékének szentelt szoborcsoport 1888. májusa óta áll a Maria Theresien Platzon, Ausztria fővárosában, Bécsben. Mária Terézia trónszéken ül, és egy nagyon fontos dokumentumot, a leányági örökösödésről szóló *Pragmatica Sanctio* okiratát tartja a kezében.

Alatta pedig áll 24 szoborlak, és azon túl, hogy a császárnő hadvezérei, tudósok, művészek, egyben a tudomány, a művészet, a háború, és a munka allegóriái is. Közöttük öten pedig magyarok.

Kikre vonatkoznak az alábbi elnevezések? Írd mellé a nevet!

(Segítség: <https://www.elmenyektek.hu/a-becsi-maria-terezia-emlekmu-ot-magyarja/>)

- a, A valóságos titkos tanácsos - _____
- b, A berlini portyázó - _____
- c, A királyi történetíró - _____
- d, A császárnő pénzügyekért is felelős bizalmasa - _____
- e, Erdélyi kancellár - _____

4. Grassalkovich hatalmas birtokokat szerzett a Duna–Tisza közén (Gödöllő, Hatvan, Bag) és a mai Budapest területén (Szentlőrinc puszta, Kispest). Később Arad, majd Nógrád vármegye főispánja is lett. Gödöllőn és Hatvanban kastélyt, Máriabesnyőn zárdát építtetett.

A Hatvan főterén álló késő-barokk műemlék-kastélyt 1746-ban vásárolta meg Grassalkovich, amit nem lakókastélynak, hanem a helyi gazdasági uradalom központjának szánt. Élete folyamán a 15 települést magába foglaló hatvani uradalomba 56 épületet emeltetett, melynek egy része még napjainkban is látható.

a, Jelenleg mely intézmény működik a hatvani Grassalkovich Kastélyban?

b, A II. világháborút követően milyen célokra használták a kastélyt?

c, Ki volt a Grassalkovich-kastély országos hírű kertésze?

d, A kastély az 1920-30-as években Hatvany Lajos irodalmár és mecénás révén jelentős szerepet töltött be az ország kulturális életében. A Hatvany-család vendégeként sok neves személy megfordult itt. Sorolj fel legalább 5 nevet:

A feladat információi az alábbi kötetből származnak, melyek segítenek a megoldásban:

Bacsa Tibor–Hatvani Márk: Hatvan a képes levelezőlapok tükrében.

Hatvan : Hatvan Város Önkormányzata, 2010.

„A Grassalkovich-kastély” című fejezet, amely megtalálható a könyvtár honlapján.

http://konyvtarhatvan.hu/sites/default/files/files/A_kastely.pdf

5. Grassalkovich Antal birtokain 33 templomot és egyázi épületet építtetett.

Sorold fel azon településneveket gödöllői birtokán, ahol Grassalkovich templomokat építtetett!

a, A A H N T V _____

b, Á K O O R R S S _____

c, A Á B E I M N Y Ő R S _____

d, Á B N O Ő R T Y T Y _____

e, A B G _____

f, B D G L O O _____

(Segítség: A Sípos Éva: Grassalkovich I. Antal új templomai gödöllői birtokán c. diplomamunka, Tartalomjegyzék, 2. oldal.)

(Forrás: <https://tdk.bme.hu/EPK/DownloadPaper/Grassalkovich-Antal-uj-templomai-godolloi>)

6. Grassalkovich Antal háromszor nősült. Először *Lángh Erzsébettel* lépett frigyre. Az asszony hét évvel az esküvőt követően elhalálozott, nem ajándékozta meg férjét gyermekkel. A gróf másodjára nemesi sorból származó leányt vett el: 1731-ben *Klobusiczky Krisztinát* vezette oltár elé, akitől **hat gyermeke** született, **Franciska, II. Antal, Klára, Anna Mária, Ignác és Terézia Ilona**. 1738-ban Krisztina grófné elhunyt, özvegy férje sokáig gyászolta, csak 14 év múlva nősült újra, ekkor elhalt feleségének nővérét, *Klobusiczky Teréziát* vette el. Terézia nevelte elhunyt húga gyermekeit.

Rakd ki a következő online-puzzle-t, jól nézd meg a képet és válaszolj a kérdésekre!

Puzzle: <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=0aedcdd305f3>

a, Milyen állatok szerepelnek a Grassalkovich család 1800-1900-as évekbeli, hercegi címerén?
Húzd alá a nevét!

oroszlán

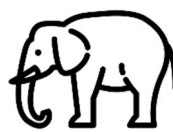
majom

kétfejű sas

leopárd

elefánt

hal

gólya

b, Mely személy nevének monogramja látható a címeren?

(Segítség:

https://hu.wikibooks.org/wiki/C%C3%ADmerhat%C3%A1roz%C3%B3/Grassalkovich_c%C3%ADmer)

7. 2011-ben a gödöllői Solier cafe nevű cukrászda elkészítette Mária Terézia és Grassalkovich Antal tortáját.

„A két tortakülönlegesség megalkotását hosszas kutatómunka előzte meg. Ennek során áttanulmányoztuk a barokk kor sajátosságait, korstílusát, szakácskönyveket, történelmi leírásokat, tanulmányokat, a XVIII. század receptúráit, íz-világát, valamint a királynő és az egykori főúr kedvenc édességeit. Az előzetes tájékozódás során meghatároztuk a kor jellemzően használt és kedvelt alapanyagait, íz-jegyeit, íz-világát. Az így kapott információkból gyakorlatilag szabad asszociációval született meg a két torta. Természetesen igyekeztünk modern tortákat alkotni, amelyek megfelelnek a mai kor elvárásainak is, de hűen tükrözik a barokk kor stílus és íz-jegyeit is és valamilyen formában kapcsolódnak a királynőhöz és a főúrhoz.”

Forrás: <http://solier-gourmet.blogspot.com/2011/03/maria-terezia-es-grassalkovich-antal.html>

Mely rétegeket (2) hagytuk ki a felsorolásból?

- Mézes lap
- Szilva mousse (hab)
- _____
- Házi szilvalekvár
- _____
- Étcsokoládé ganache (tejszín+ csokoládé)

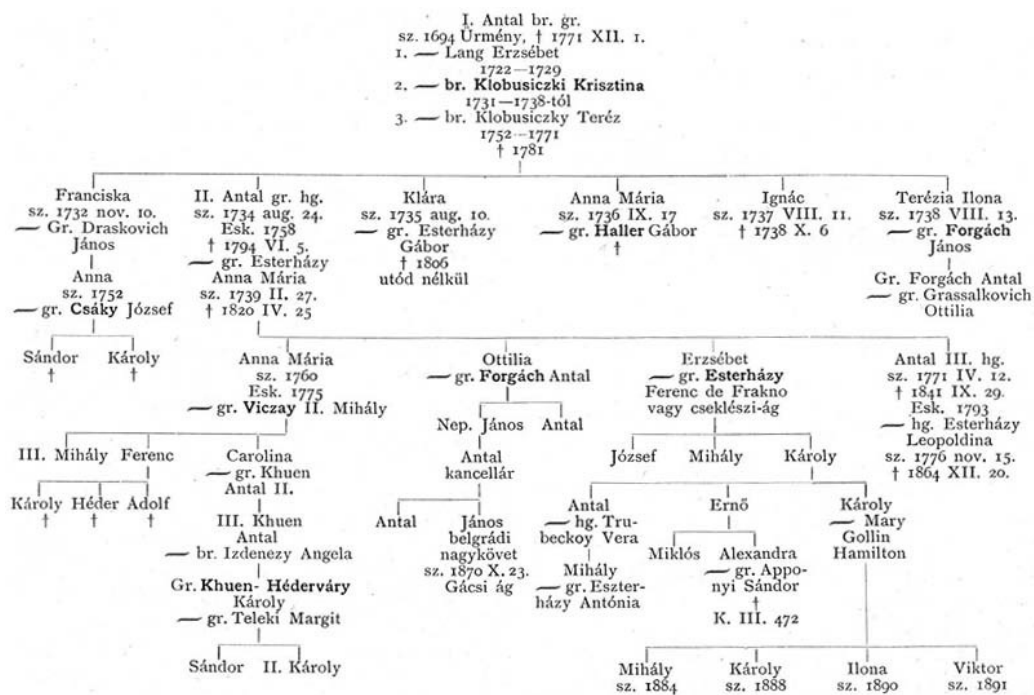
8. 1997-ben jelent meg Gödöllőn Fallenbüchl Zoltán: Grassalkovich Antal - Hivatalnok és főnemes a XVIII. században című könyve. Az alábbi, olvasással kapcsolatos idézet ebben a könyvben szerepel, Grassalkovich Antal aforizmájaként.

Írd le az idézetet!

„A rendszeres és
meghatározott
olvasás hasznosabb,
de a szellemi
és külpörzö
olvasás
„...”

A birtokalapító életének hetvenhetedik évében, 1771-ben hunyt el. Gróf Grassalkovich Antal a XVIII. századi Magyarország legnagyobb formátumú államférfiúja volt, tipikus barokk főúr, aki mérhetetlen vagyonával a közjót is szolgálta. Amit életében nem sikerült befejeznie, azt harmadik felesége, Klobusiczky Terézia grófnő (+1784) és gyermeke II. Grassalkovich Antal, kis részben az unokája, III. Grassalkovich Antal fejezte be. III. Antal örökös nélkül halt meg 1850-ben.

A Grassalkovich-család fiú ágon kihalt, a név nem öröklődött tovább. A sikeres dinasztiaalapító épített öröksége: kastélyok, templomok sokasága emlékeztet. A Grassalkovich-lányok leszármazottai a Draskovich, Haller, Esterházy és Forgách családokkal kötött házasságuk révén pedig napjainkban is köztünk élnek.

Felhasznált irodalmak:

- A(z) Grassalkovich Antal (koronaőr) lap adatai

Lap neve: *Grassalkovich Antal (koronaőr)* Szerzők: *a Wikipédia szerkesztői* Kiadó: *Wikipédia, a szabad enciklopédia* A legutóbbi változat dátuma: 2023. december 08. 10:02 (CET) Letöltés dátuma: 2024. február 07. 11:57 (CET) Állandó hivatkozás: [https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Grassalkovich_Antal_\(korona%C5%91r\)&oldid=26495862](https://hu.wikipedia.org/w/index.php?title=Grassalkovich_Antal_(korona%C5%91r)&oldid=26495862) Lapváltozat-azonosító: 26495862

- *Grassalkovich Antalra emlékezünk* (2021. december 5.) Letöltés dátuma: 2024. 02. 07., <https://ecser.hu/aktualis/anyag.php?id=10281>

- Solier: *Mária Terézia és Grassalkovich Antal torták* (2011. március 4.) Letöltés dátuma: 2024. 02. 07. <http://solier-gourmet.blogspot.com/2011/03/maria-terezia-es-grassalkovich-antal.html>

- *A bécsi Mária Terézia-emlékmű öt magyarja* Letöltés dátuma: 2024. 02. 07. <https://www.elmenynektek.hu/a-becsi-maria-terezia-emlekmu-ot-magyarja/>

- Sípós Éva: *Grassalkovich I. Antal új templomai gödöllői birtokán* (2013.) Letöltés dátuma: 2024. 02. 07. <https://tdk.bme.hu/EPK/DownloadPaper/Grassalkovich-Antal-uj-templomai-godolloi>

- *Címerhatározó/Grassalkovich címer* Szerző: *Wikikönyvek-szerkesztők* Kiadó: *Wikikönyvek*. A legutóbbi változat dátuma: 2019. 06. 25. Letöltés dátuma: 2024. február 7., 12:10 (UTC) Állandó hivatkozás: https://hu.wikibooks.org/w/index.php?title=C%C3%ADmerhat%C3%A1roz%C3%B3/Grassalkovich_c%C3%ADmer&oldid=355957 Lapváltozat-azonosító: 355957

- Szabó Margit: *Kastélyok, templomok, szerelmek (részlet) Grassalkovich I. Antal emlékezete - Három Grassalkovich, öt házasság* (2011. december) Letöltés dátuma: 2024. 02. 07. http://www.gkrte.hu/public/magazin2.php?id=697&kat_id=40

- Wisznovszky Tamás: *A Grassalkovich család alkonya: az utolsó sarj és egy erőskezű, lenyűgöző hölgy története* (2021. március 17.) Letöltés dátuma: 2024. 02. 07. <https://gdl.hu/2021/03/17/a-grassalkovich-csalad-alkonya-az-utolso-sarj-es-egy-eroskezu-lenyugozo-holgy-tortenete/>

- Bacsa Tibor–Hatvani Márk: *Hatvan a képes levelezőlapok tükrében (részlet) – A Grassalkovich-kastély c. fejezet* (2010.) Letöltés dátuma: 2024. 02. 07. http://konyvtarhatvan.hu/sites/default/files/files/A_kastely.pdf

Ady Endre Könyvtár, Hatvan – Grassalkovich Antal 330

- Dr. Fallenbüchl Zoltán: *Grassalkovich Antal - Hivatalnok és főnemes a XVIII. században* (1997.) idézi Fallenbüchl Zoltán Grassalkovich Antal aforizmái c. cikke (2021.) Letöltés dátuma: 2024. 02. 07. <https://www.citatum.hu/idezet/125704>